

possessione iuris patronatus illius ecclesia. Quam tradi-
tionem multorum auctoritatibus probat Ripa, & illis
succedunt quæ congesti supra in lib. 2. præf. 59. num. 2. &
in hoc li. 3. præf. 10. n. 9.

32 Quarta est coniectura, quando contractus fuit con-
fectus palam, & adhibita præsentia affirmi, vel aucto-
ritate iudicis. Nam tunc præsumitur bona fides. Ita in
specie respondit Moder. Paris. in conf. 20. n. 6. & 7. Alias
coniecturas, quas recenset Ripa, in d. ea. cum ecclesia, nu-
38. & 99. iam supra suis locis explicauimus.

Septimus est casus, quando possessio habet titulum à
33 lege reprobatum, sicuti quando constat obtinere pos-
sitionem ex contractu confectio aduersus legis disposi-
tionem, vel omissionem iuris solemnitatibus. Hoc sanè casu
præsumitur mala fides, l. 1. vbi Barr. Co. de fide instru. &
iure hacta fiscal. li. 1. c. qui contra iura, de reg. iur. in 6.
vbi Dyn. & confert l. peno. C. si vend. & pign. & manife-
stè tradunt Bar. in l. quem admodum, num. 7. C. de agric.
& cens. lib. 11. Pract. Papien. in forma reponsonis rei
conuenti, in verbo, præscriptionis, num. 17. Abbas in ca.
si diligenti, num. 15. de præscr. Alexandr. in conf. 46. nu.
5. li. 3. Barb. in conf. 42. num. 9. lib. 1. Locas de Penna in
13. col. 3. vers. 5. præsumpt. C. de apoch. publ. lib. 10. Bel-
lamera in conf. 10. col. 17. vers. 1. ratio. Socin. sen. in conf.
29. col. 1. o. lib. 1. Fran. Balbus in l. Celsus, n. 96. vers. ista
conclusionem, de vfucap. & num. 108. hos secutus sum
in lib. 2. de arbitr. iudic. caso 225. num. 7. Afflic. in ca. 1.
in princip. numer. 38. de feudo dato in vicem legis com-
missio, qui dixit, præsumi simulationem. Ripa in ca. cum
ecclesia, num. 94. de causa poss. & propr. Parisius in capit.
si diligenti, num. 26. de præscr. in conf. 40. nume. 35. & in
conf. 100. nu. 67. li. 1. Soc. iun. conf. 69. nu. 43. lib. 1. Bel-
lon. in conf. 32. n. 10. Plot. in l. si quando, n. 199. 257. 260.
34 qui post alios, præsumit etiam dolum. Crau. in confil.
132. n. 12. Rol. in conf. 60. n. 47. li. 4. & Arius Pin, in l. 2.
in 2. par. n. 37. C. de rescind. vend.

Et huius sententiæ ea est ratio, quod cum oēs tenean-
35 tur credere leges, & intra fuisse bene, & iustè condita,
& se adstrictos esse illa obseruare, ca. 1. de confit. nullus
debet nec cum sana cōscientia potest credere, quod sibi
liceat facere contra leges ipsas, nisi iustam excusationis
causam habeat. Et prædicti quidem interpretes multa
afferunt exempla, vt si possessor emit à minore, à mulie-
re, ab eo cui bonis interdictum fuit, à Præfato Ecclesiæ
non obseruata iuris solemnitate.

Extenditur primò, vt locum habeat hic casus, non so-
36 lum quando ius ipsum commune resistit, sed etiam qñ
repugnat statutum. Ita respondit Ruin. in conf. 41. num.
29. li. 1. idem sentit Alex. in conf. 73. lib. 2. & hos secutus
est Masc. in d. tract. de prob. in concl. 225. n. 17. Est ratio
37 manifesta, quia statutum dicitur ius ciuile, & commu-
ne, quo ad ipsos ciues.

38 Extenditur secundò, quando possessio est contra iu-
ris præsumptionem. Nam & tunc mala fidei cõsetur. Ita
Ripa in d. c. cum ecclesia, n. 94. vers. amplia etiam, ex ca.
ad decimas, de rest. spol. Idem ego ipse scripsi post alios
in trac. de recup. poss. rem. 13. n. 72.

Extenditur tertiò, vt locum habeat etiam, quando ad-
39 est f cursu longissimi temporis, nempe triginta annor.
Nam adhuc mala fides præsumitur, si apparet titulu ef-
se contra legis dispositionem. Ita affirmant Inn. in c. 2.
col. 3. vers. rem nota, quod licet, de in integrũ rest. & ibi
de m. Io. Andrea, numer. 6. Card. Zabarella col. penult.
q. 13. Bar. in l. quem admodum, col. 1. vers. nota ex hoc, C.
de agricol. & cens. lib. 11. Baldus in l. super longi, colu.
3. vers. nunc habes, C. de præscript. longi temp. vbi Ang.
col. 3. vers. saluo nisi. Abbas in cap. bona, il. 2. numer. 21.
de postulat. præla. & conf. 34. lib. 1. & in confil. 19. lib.
2. Cast. in conf. 70. Quia frustra, & in confil. 429. In qua
dam, li. 1. Anchi. conf. vli. Alex. confil. 73. lib. 2. Socin. Sen.

conf. 29. in 2. dubio. lib. 1. Curt. iun. in conf. vl. li. 2. Fran.
Balbus in l. Celsus, in 4. hotab. vers. 4. limitatur, de vsu-
cap. Paris. in conf. 66. n. 125. lib. 3. & Did. in c. possessor,
in 2. par. §. 7. nu. 5. vers. hæc autem secunda, de reg. iur. in
6. Puteus in decif. 192. n. 3. lib. 1. Calcan. in conf. 49. col.
5. vers. nec aliter debuerunt, & Antonius Gabriel. lib. 7.
conclusionum, in titu. de criminal. conclus. 2. numer. 37.
Idem respondit Ruin. in confil. 41. numer. 29. lib. 1. cum
40 dixit, tempus longissimum non tollere præsumptam
malam fidem causatam ex contractu confectio contra-
dispositionem statuti.

Et hæc quidem recepta magis opinio retinenda est,
etsi idem Ruinus in confil. 69. nu. 14. vers. & quamuis
etiam, lib. 1. post Imolam, Castrensem, Butriũ, & Roma-
num dissentit, quod etiam visus est sequi Mascard. in præ-
citat. commentarijs, de probat. concl. 228. nume. 11. &
Crauet. de antiq. tempor. in 4. partè, in ea particula, que
incipit, Materia, nu. 7. qui alios plures refert, & ibidem
num. 12. distinguit inter titulum omninò à lege repro-
batum, vt est titulus simulatus, sceneraticus, & similib.
& titulum reprobaturum qualitate, vt est ille, quod bona
minoris alienari, non possit, non seruata certa solemnità-
tate. Quæ quidem distinctio fuit etiam Aret. & Curt.
quos reprehendit Did. in l. 1. var. resol. cap. 3. nu. 8. vers.
cæterum opinio.

Declaratur primò vt locum non habeat hic casus, qñ
41 apparet f in eo contractu interuenisse iustum pretium.
Nam tunc præsumitur bona fides. Ita respondit Paris.
in conf. 13. num. 60. lib. 1. Et simile est, quod tradit Bal-
dus in lab Anastasio, num. 2. Co. mandat. cum scribit, qñ
quando constat de iusto contractu, nil obest, quod clau-
fuerit factum. Et huius traditionis ea est ratio, quod si
iustum adeest pretium, nullum commodum is lenfit, &
consequenter dolo caret, l. & eleganter, §. vlt. ff. de dol.
42 & respondit Rui. in conf. 8. in fi. li. 4. cum dixit, f dolum
non præsumi in mendacio, quando nullum commodum
ex eo consequitur mendax.

Declaratur secundò, non procedere ex qualitate per-
43 sonæ, quæ probabilem habet f iuris ignorantiam, sicuti
in rustico, & muliere, Ita declarat in specie Paris. in ca. si
diligenti, n. 26. de præscr.

44 Declaratur tertiò, vt non procedat, quando ius esset f
dubium. Nam tunc non dicitur in mala fide, ex quo rō
dicitur mercari contra iura, cum esse possit, quod iura ei
faueant, Ita explicat in specie Paris. in d. c. si diligenti, nu-
mer. 26.

Declaratur quartò, vt non habeat locum, quando ius
45 non f resistit, licet non assistat, sic in specie declarant Ri-
pa in c. cum ecclesia, num. 94. vers. intellige istam, de cau-
sa possess. & propriet. & Paris. in d. ca. si diligenti, n. 26.
de præscript. ex sententia Bar. in l. sed & si lege. §. sei-
re. ff. de pet. hered. Nam tunc in dolo non præsumitur, vt
tradit Alciat. in trac. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 30. &
declarabimus infra lib. 4. præsumpt. 4. in 1. extensione,
vbi vna cum Alc. explicabimus d. §. seire, & traditionem
Balb. bi.

Declaratur quintò, vt locum non habeat in successo-
46 re f eius, qui longissimo tempore possedit, quod merca-
tus est contra iura. Ita Ruin. in conf. 69. col. vlt. vers. præ-
terea quamuis, lib. 1.

Oñiauis est casus, quando ex aliquo actu extrinsecò
47 colligi potest mala fides. Hoc casu illa mala fides f præ-
sumitur. Exemplum est, quando apparet fuisse denũcia-
tum emptori ne emeret. Nam si emit, & constat deinde
48 de non iure venditoris, hic possessio præsumitur mala
fide emisse, & mala fide possid. sicuti tradunt Barthol.
iu d. l. Celsus, n. 18. & ibidem Balbus nu. 110. & 111. Pra-
ctic. Papien. in forma reponsonis rei conuenti, in ver-
bò, præscriptionis, n. 19. ex l. si fundum, C. de rei vendic.
Et declarat eoin loco esse verum, quando denunciatio
fuit

fuit facta ante contractum, secus si post, & alia ad rem
scripti in lib. 2. de arbit. calu 225.

Est etiam secundum exemplum, quando possessio iste
confessus est extra iudicium se mala fide possidere. Ita
Bart. & Pract. Papien. præcitat. in locis, & Balbus in d.
49 l. Celsus, num. 119. Ea est ratio, quia f lingua est cordis
nuncia, l. Labeo, ff. de suppl. leg. Et confessio, extra iudi-
50 cialis probat contra confidentem, donec f cõstet de eius
errore. Et dicitur probatio omnium melior, l. generali-
ter, C. de non num. pecun.

Tertium est exemplum secundum Bar. & Practic. Pa-
piensem, vbi supra, & Balbus in d. l. Celsus, nume. 122.

51 qñ extat f fama, rem esse alterius. Nam tunc præsumitur
mala fides, sicuti è contra præsumitur bona fides, quado
fama est, rem fuisse maiorum ipsius possessoris, vt dixi-
mus supra. Bart. secuti etiam sunt Socin. lenior in confil.
22. in fin. lib. 1. Afflic. & in decisio. 369. numer. 9. Socinus
iun. in confil. 69. nume. 52. lib. 1. & Alba in confilio 28.
num. 3.

Hoc tamen exemplum de fama, locum non habet,
quando hic possessor emit ab habente titulum, & pos-
52 sedit f longissimo tempore. Nã tunc est fama est, quod
res illa ecclesiæ sit, at tamen non præsumitur mala fides
in illo possessore. Ita Bald. in cap. vigilant, de præscript.
Cuius doctrinam egregiam, & summè vtilem commen-
dat post alios Balbus in d. l. Celsus num. 122. vers. limi-
ta prædictam.

53 Nonus est casus, quando quis facit actum f nature
consentaneum. Hoc sanè casu præsumitur in eo bona fi-
des. Ita respondit Alex. in confil. 142. col. 2. lib. 2. cum di-
xit, quod præscribens libertatem contra seruitutem, præ-
sumitur in bona fide. Et Alexandrum secutus consuluit
Crau. in conf. 6. nu. 121. quod is qui vendidit saltem, præ-
sumitur bona fide vendidisse, non autem vt contraueni-
ret præcepto Principis, ne quis saltem venderet, ex quo
54 f emere & vendere, est actus naturalis libertatis. Et sub-
iungit Crau. n. 122. post Bal. in conf. 131. Procurator. li.
3. recipientem pecuniam à monacho, esse in bona fide,
ob id, quod eius propriam esse crederet.

Decimus est casus, quando quis publicè, & palam ali-
55 quid, f et si aliqui iure prohibuit, fecit. Nam & tunc
præsumitur bona fide fecisse, sicuti dicimus matrimo-
56 nium bona fide fuisse contractum f inter affinitate con-
iunctos, quando palam actum id fuit, l. vlt. ff. de ritu nu-
pt. & l. si adulterium, §. incestum, ff. ad leg. Iul. de adult.
& in specie docuit Lucas de Penna in l. 3. num. 91. de præ-
sumpt. C. de apoch. publ. lib. 10. & copiosè differui in libr.
2. de Arbitr. iudic. caso 244. vbi congesti plura similia,
quod actus palam gestus præsumatur bona fide factus,
& de matrimonio decidit Put. in decif. 65. l. 2. qui decla-
rat, nisi impedimenta iam fuissent publicata. Idem in de-
cif. 118. n. 5. & 12. eod. lib. 1.

*Titulus quando, & quomodo temporis cursu reddatur
validus, & nouus inducatur, vel præ-
sumatur?*

S V M M A R I V M.

1 Titulus inualidus fauore præstantis, per subsequentes præstatio-
nes redditur validus.
Ita tamen si præstans eius sit conditionis, vt proprio fauori pos-
sit renunciare. n. 2.

2 Titulus inualidus odio eius, cui præstatio fit, cõualidatur ob præ-
stationes sequutas. Idque si recipiens talis sit, qui sibi queat
præiudicare. num. 4.

3 Titulus auctoritate iuris publici inualidus, in inducenda obliga-
tione fauorabili, quot annorum præstatione validetur, nu. 6.
& 7. Idem intelligendum de titulo inualido ex defectu so-
lemnitatis, non autem inhabilitatis personæ. nu. 8. Vel ex de

fectu voluntatis eius, qui actum fecit, n. 9. Aut si esset cau-
sa fauoris ipsius tituli. num. 11.

Vel præstatio semel tantum pro tribus annis facta sit, nume-
ro 12.

Idem si titulus inualidus est defectu ignorantie facientis actũ,
num. 14. Aut ex defectu falsitatis, n. 15.

10 Testamentum ex defectu voluntatis inualidum, neque etiam
fauore pia causa obseruari.

13 Præstatio vnica pro decem annis non sufficit, vt titulus præsu-
matur.

16 Actus falsus non est actus.

17 Pecunia falsa non dicitur pecunia, nec soluentem liberat.

18 Titulum auctoritate iuris publici inualidum, in fauorabili obli-
gatione inducenda, trienniali præstatione confirmari, verum
est in vicesimilibus.
Item vt præstatio fiat eo modo, quo legatum est, vel relictum,
num. 19.

20 Alimenta diuersis modis, vel diuersis in locis præstari parum
refert.

21 Titulus auctoritate iuris publici inualidus, in inducenda obli-
gatione non fauorabili, decenniali præstatione non cõualida-
tur.

22 Titulus nudo pacto causatus, cur decenniali præstatione non cõ-
firmetur.

23 Debitor naturaliter tantum, spontè soluendo agnoscat, & con-
firmat debitum.

24 Actus nostri voluntarij non extenduntur, nisi quatenus neces-
sitate inferunt. Id tamen referendũ ad omninò voluntarios,
num. 25.

26 Tempus nec modus est obligationis inducendæ, nec inualidæ con-
firmandæ. De quo tamen tempore id intelligendum, n. 55.

27 Falcidia cum potest vti hæres, legatum vnum integrum præstã-
do, sibi præiudicat etiam quoad alios legatarios.

28 Solutio facta ex annuo debito, quomodo causam limitatam ha-
beat.

29 Solutio debiti vnius, in alio non inferit obligationem.

30 Dispositio concepta in vnum tempus, non extenditur ad aliud.

31 Pactum nudum, etsi titulus sit inualidus, obsequitas tamen
præstationes cur confirmetur.

32 Titulus auctoritate iuris publici inualidus, in inducenda libera-
tione solo temporis cursu, confirmatur per subsequentem præ-
stationem, vel patientiam.

33 Immunem aliquem, aut tanquam exemptum se gerere, qui pas-
sus est, confirmare videtur titulum illius.

34 Titulus inualidus auctoritate iuris publici, inducenda liberatio-
ne, que solo temporis cursu fieri non potest, quia ius resistit, cõ-
firmatur tamen si subsequens præstatio fiat ab eo, qui contra
ius commune potest dispensare.

Secus si ab eo, qui contra ius commune dispensare non potest.
nu. 36.

35 Immunitatis titulum inualidum, cursu quadraginta annorum
confirmari.

37 Censu à præstatione qui principi debetur, nullo temporis cursu
quem liberari.

38 Titulus ad inducendum obligationem, probatur cursu tãti tem-
poris, cuius initi memoria non est in contrarium.

39 Vetustas vicem legis obtinet.

40 Bona ecclesiæ cursu temporis immemorabilis præscribi.

41 Dominium directum tempore immemorabili acquiri.

42 Temporis cursus immemorabilis operatur, vt id quod vitiosum
presumi poterat, validetur, & de vitio eius latenti, non sit
amplius quærendum.

43 Tempus immemorabile vim privilegij obtinet, concessi à princi-
pe ex certa scientia.
Item vim pacti obtinet. num. 44.

45 Tempus immemorabile sufficit ad inducendam obligationem,
etiam contra ecclesiam, absque aliquo alio titulo. Nec neces-
sariam esse tituli allegationem, n. 46. Exceptis tamen casu-
bur enumeratis, num. 47. & 48.

49 Tempus immemorabile habere vim tituli, non procedit, quan-

br. prius scripsit Bald. in l. quicumque. num. 4. Cod. de apoch. publ. lib. 10. Ad rem tamen nostram confert a fortiori, quod dicemus infra in 5. declaratione tertij capituli, quod si unica præstatio pro decem annis, non sufficit, ut præsumatur titulus. Ceterum scribit Ias. in d. l. si certis annis. num. 6. vers. 7. limita. & in d. l. 1. num. 4. vers. 7. quod quando legatum esset vnicum tantum, & dies semel cederet, tunc unica solutio sufficeret.

Declaratur quintò, ut locum non habeat, quãdo titulus ipse est inualidus defectu ignorantie facientis actum, sicuti quando testamentum, in quo relictum est legatum alimentorum, nullum est ob id, quod pater præterijt filium ignoranter. Nam tunc etiam si alimenta per triennium præstiterit hæres, non tamen conualidabitur testamētum, ut teneatur hæres in posterum illa præstare. Ita Ang. in d. l. 1. C. de fideicom. quem sic refert Ias. ibidem num. 4. vers. 4. limita. & idem Ias. in d. l. si certis annis, n. 6. vers. 5. limita. C. de pact. Sed verè Ang. hoc non scripsit. Hanc tamen declarationem probant Lancellot. Dec. in d. l. si certis annis, col. 3. & Ant. Padilla in d. l. 1. num. 6. C. de fideicom. Est enim defectus præteritionis maiorillo solemnitate, ut docuit Alex. in l. posthum. num. 13. C. de bon. poss. contra tab.

Declaratur sextò, ut locum non habeat hic casus, quando titulus est inualidus defectu falsitatis, sicuti quãdo testamentum, in quo relicta fuerunt alimenta, falsum est. Ita declarant Angel. in d. l. 1. C. de fideicom. & ibidem Ias. num. 4. vers. limita. & idem Ias. in l. si certis annis, n. 6. vers. 6. limit. C. de pact.

Et huius declarationis ratio est, quia actus falsus, non est actus, l. vbi autè. §. cum dicitur, ff. de in diem addic. vbi falsus emptor, non dicitur emptor, arg. l. eleganter, §. qui reprobos, ff. de pignor. actio. vbi pecunia falsa non liberat soluentem, quia non dicitur pecunia, & cõfert tex. l. Paulus, ff. de verborum signific. Non enim titulus ipse falsus, atque ita non confectus ab eo, cui falso tribuitur, dici vnquam poterit esse secundum illius voluntatem.

Non hic commemoro declarationem illam Iasonis in d. l. si certis annis, nu. 9. vers. octauo, & ultimo, C. de pact. & in d. l. 1. num. 5. vers. 8. C. de fideicom. de approbatione expressa tituli inualidi: cum non conueniat nostræ huic tractationi. Et declarationem hanc explicat Dec. d. l. si certis annis, num. 12. vers. 5. limitatur.

Declaratur septimò hic casus, ut locum habeat, quãdo disposita in eo titulo alioqui inualido, sunt verisimilia, secus si verisimile non est, eum qui disposuit, titulumque constituit, sic disponere, & ordinare voluisse, quemadmodum si testator reliquit alimenta, quæ consideratis eius bonis, in futurum præstari non possunt. Nam tunc etiam si hæres per triennium ea præstiterit, non conualidabitur legatum pro futuro tempore. Ita declarat Rom. in cons. 22. num. 2. quem secutus est Padilla in d. l. 1. num. 5. C. de fideicom.

Declaratur octauò, ut locum habeat hic casus, quando hæres per triennium præstitit alimenta eo modo, quo si fuerunt legata, secus si diuerso modo. Ita Corn. in d. l. 1. nu. 4. C. de fideic. & ibidem Padilla nu. 4. Exemplum afferunt, ut si testator iussit alimenta præstari in domo, & hæres præstitit extra domu. Non enim præstatio hæc inducit legati approbationem. Et huius declarationis auctorem recensent Baldum ibidem: cum tamen meo in codice hoc non scripserit, sed potius contrariu, nu. 12. cum dixit, quod si testator reliquit alimenta, & hæres vno anno præstitit frumentum, alio verò anno vinum, & tertio anno vestes, dicitur conualidatum legatum, ut in posterum teneatur. Hæc traditio, de qua Iason in d. l. 1. nu. 3. vers. 3. mirabiliter, repugnare videtur illi Cornei, & Padillæ. Ego sentio cum Baldo, in d. l. 2. num. 12. si quidem satis approbasse dicitur hæres testamentum, atque ita il-

lud legatum, cum illius disputatione causa præstitit. Et parum mihi referre videtur, quod alimenta diuersis modis, vel diuersis in locis præstiterit: cum satis sit, quod in substantia sint eadem alimenta, & ad eundem tendant finem, ac effectum, quem cogitauit testator, qui sane finis ac effectus est, ut is legatarius alimenta consequatur.

Quartus est casus, quãdo titulus est inualidus auctoritate iuris publici, & agitur de inducenda obligatione in casu, in quo nullus adest fauor. Hoc sane casu non conualidatur titulus de decennali præstatione. Ita Bart. in d. l. cum de in rem verso, col. 1. vers. aut fauor non versatur, ff. de vsuris, qui sic intellexit l. si certis annis, C. de pactis. Et Bart. secuti sunt ibid. Salic. col. 1. vers. oppono quarto, & nu. 4. Ruin. in cons. 156. num. 15. lib. 1. Valsquius in commentarijs controuersiarum illustrium, c. 84. num. 41. et si per multos Doctos. congerat, qui hoc in casu non loquuntur. Et passim Doctores, quos statim referam, admittunt hunc sensum. Ceterum grauis est inter Doctos. contentio, qua ratione sic constitutum sit in d. l. si certis annis, quod decennalis præstatio non conualidet titulum pacto nudo cautum, cum ex pacto ipso nudo oriatur actio, quando de deliberata promittentis voluntate apparet, ut in pacto nudo geminato tradit Doct. in l. legem, & in l. si pacto quo pœnam, C. de pactis. Porro hic apparet de deliberata voluntate promittentis, ex quo tam diu præstitit, quod promissit, l. si mulier. C. ad Velleian. Dicendum ergo videbatur, pactum illud nudum fuisse diuturna hac præstatione conualidatum. Et accedit, quod debitor naturaliter tantum, sponte soluendo, agnoscit, & confirmat debitum. Huic dubitationi variè tentarunt satisfacere Doctos. accuratè considerando, qua ratione ita constitutum sit, in d. l. si certis annis. Primam hanc rationem considerauit Sali. in d. l. cum de in rem verso, num. 4. qui existimauit ita sancitum, quia actus nostri voluntarij non extenduntur, nisi quatenus de necessitate inferunt. l. 1. §. si quis hoc interdicto. vbi Bart. in fin. ff. de itinere actusque priua. & alios commemorauit in commentarijs de retinenda poss. remed. 5. nu. 64. cum ergo semel, vel pluries præstiterit sua voluntate id, ad quod compelli non poterat, non censetur in posterum obligatus. Et rationem hanc suppresso Saliceti nomine, sibi vendicauit Curt. iun. in d. l. si certis annis, num. 2. Quæ sanè ratio vera non est, ut animaduertit, & rectè lo. Coras. in lib. 3. Miscellan. iur. cap. 15. num. 7. Nam quod dicimus, facta non vltimus æstimari, & extendi, quam ex actus gesti necessitate inducatur, obtinet in actibus omnino voluntarijs, ad quos quis nullo iure cogebatur, l. Lucius, §. testator, de leg. 2. l. tutori, C. de neg. gest. l. voluntaria, C. de excusat. tut. & l. 2. C. de his, qui sponte pub. muner. subeunt, lib. 10. At nos tractamus de actibus, quos præcedit naturalis obligatio, qui ideo facti videntur ad eius obligationis confirmationem, l. vlt. C. ad leg. Falcid.

Secunda est ratio considerata a Castr. & Ias. in d. l. si certis annis. quod sicuti tempus non est modus inducendæ obligationis, l. obligationum ferè, §. placet, ff. de act. & oblig. Ita nec inualida confirmandæ, d. l. si certis annis, et si modus esse possit probandæ obligationis efficacis allegatæ, l. cum de in rem verso, ff. de vsur. Quæ ratio bona non est (innuit Coras. in d. c. 15.) cum non quaramus, an solus temporis lapsus obligationem inducat, sed an præstatio illa vltra temporis lapsum secuta, quæ a debitore fieri videbatur, in executionem præcedentis nuda promissionis, in futurum obliget. Tertia est ratio, quæ considerant Alber. Bald. & Castellionens in d. l. si certis annis. quia temporalis illa præstatio facta est a debitore, ad se liberandû ab illa naturali obligatione vnò det obligationem roborare, aut inducere, ne producta ad vnum effectum, nempe liberationis, contrarium effectum, hoc est, obligationem inferant. l. legata inutiliter,

ter. ff. de leg. 1. & in numerationibus, ff. de solut. Et vt actus agentum non operentur vltra eorum intentionem, l. non omnis, ff. si cert. pet.

Hanc rationem rejicit pariter Corasius in d. c. 15. nu. 6. si quidem negari non potest, quin is, qui præstitit certis annis, in vim ipsius pacti antecessentis præstitisse videatur, quod sanè pactum saltem naturaliter in futurum obligabat. Præterea (inquit Coras.) profertur hæc rationem text. l. vlt. & auth. sed eum testator, C. ad l. Falc. vbi hæres, qui falcidia vti poterat, soluerat integrum legatum, vt se liberaret naturali obligatione, quæ illi legatario obstrictus erat, & tamen id adeo fortificat obligationem, vt falcidia nullo pacto vti possit, non solum contra eum, sed nec contra alios legatarios.

Quarta est ratio, quam considerauit Corasius ipse in d. c. 15. numer. 9. quod cum ex annuo debito quidquam soluitur, habet solutio quædam limitatam, tam ratione rei, quam temporis. Soluitur enim quod debet illo anno dütaxat, vnde non recipit extensionem in futurum, l. quod de bonis, §. non idcirco, ff. ad leg. Falc. Et quoniam solutio vnus debiti, non inferre in alio obligationem, l. vlt. C. ne vxor pro marito. Et concepta in vnum tempus dispositio, ad aliud non extenditur, l. si quis ita, de vulg. & limitata causa limitatæ parit effectum, l. m. agris, ff. de acquir. rer. dom. Illæ ergo iouitiones factæ in casu d. l. si certis annis, non confirmant pactum nudum, respectu futuri temporis. Et sensum hunc ante Corasium sentit Cõna. in lib. 5. commentariorum iuris. ca. 3. nu. 7. Hæc ratio mihi non probatur, cum enim obligatio ex pacto nudo inualida sit fauore præstantis, is sic præstando dicitur obligationem illam conualidasse, sicuti diximus supra in primo casu, cum Bart. & alijs, arg. l. pen. & l. vlt. ff. de inoffic. testam. l. filio præterito, ff. de in iusto rupt. & l. 2. C. si maior factus ratum hab. & quia quilibet potest renunciare fauori suo, l. pen. C. de pact. Nec dici potest pactum nudum censeri conualidatum, respectu solutionum factarum, non pro futuris, cum sit quid indiuiduû, nec pro vna parte, & tempore dici debet validum, & pro altera inualidum, iuxta leum qui ad s. ff. de vlt. cap. Nec repugnat text. d. l. quod de bonis, §. non idcirco, ff. ad l. Falcid. vbi solutio facta de eo, quod debetur eo anno, nõ extenditur in futurum, quia loquitur quando nullus præcedit titulus, seu obligatio, vel valida, vel inualida, quæ videatur impedire detractionem. In casu nostro præcedit titulus inualidus, nempe pactum nudum, quod validum quod reddit ob subsequentes præstationes. Deratione itaque d. l. si certis annis, cogitandum erit.

Quintus est casus, quando titulus est inualidus auctoritate iuris publici, & agitur de inducenda liberatione, quæ induci potest solo temporis cursu. Hoc in casu per subsequetem præstationem, vel patitionem titulus iste conualidatur. Ita Bart. in d. l. cum de in rem verso, col. 2. vers. si verò loquimur, & ibidem Florian. num. 6. vers. 2. casu. & Crau. in tract. de antiq. temp. in 3. par. principali, in 1. particula, quæ incipit, Vidimus. num. 28. qui commemorat Castr. in cons. 13. Postremo, col. 1. libr. 1. qui simile scribit de eo, qui passus est aliquem se gerere prof. immuni, & exempto, vt eius titulus inualidus dicatur conualidatus. Et ij quidem adducti sunt text. l. si post mortem, ff. de adoptio. iuncta l. 1. C. de patria potestate. vbi filius postquam diu fuit in quasi possessione sui iuris, et si nullum titulum emancipationis, vel dignitatis, vel alterius rei, aut modi, quibus liberari solent filij a patria potestate, ostendat, liberatus præsumitur. Quæ de re disse, mem. infra lib. 6. in præsumpt. 5. nu. 27.

Sextus est casus, quando titulus est inualidus auctoritate iuris publici, & agitur de inducenda liberatione, quæ solo temporis cursu induci nõ potest, ob id, quia ius repositum, sed tamen subsequens præstatio facta est ab eo, qui contra ius commune poterat dispensare. Hoc casu

per patientiam, vel præstationem quadragenariam, titulus conualidatur. Ita Bart. in d. l. cum de in rem verso, col. 2. vers. si verò, & ibidem Florian. num. 9. vers. sed si solo cursu. Quam sententiam probant text. l. vlt. C. de fund. patrimon. lib. 11. qua constitutione adductus Bart. in l. licitatio. §. coru. ff. de public. & vectigal. titulum imunitatis inualidum, conualidari cursu 40. annor. dixit, & egregiè tradunt Balb. in tract. de præscrip. in 2. p. 5. partis principalis, q. 5. & Ripa in lib. 1. respon. c. 14. incipit, Plura quæ sita, num. 25.

Septimus est casus, quando titulus est inualidus auctoritate iuris publici, & agitur de inducenda liberatione, quæ solo temporis cursu induci non potest, ob id, quia ius resistit, & titulus in habilis procedit ab eo, qui contra ius commune dispensare non potest. Hoc in casu per subsequetam præstationem, nunquam titulus iste conualidatur. Ita Bart. in d. l. cum de in rem verso, col. 2. in fine vers. aut titulus in habilis, & Bart. secutus est Fulgofius ibid. num. 1. in fin.

Et prædicti quidem moti sunt text. l. competit, C. de præscrip. 10. vel 40. annor. vbi nullo temporis cursu liberatur quis a præstatione quæ censui, qui principi præstatur, et si quid minus præstitit. Cum census ipsos recipientes nomine principis, ad eius detrimentum dispensare minime poterint.

Præterea, & secundò Bar. motus est tex. cap. 1. de præscrip. in 6. verum Fulgof. in loco supra allegato, scriptu reliquit, d. c. 1. loqui de inducenda vera obligatione mediante præscriptione, non autem de inducenda probatione, vel presumptione tituli.

Secundum est huius disputationis caput, quãdo quis nullum deducit titulum, sed solum allegat obligationem in se existentem, quam solo temporis cursu fundat, & probat. Hoc in capite plures casus, vtrã cum Bart. in d. l. cum de in rem verso, num. 2. col. 3. vers. veniamus ad secundum, ff. de vsur. distinguendi sunt.

Primus est casus, quando agitur de inducenda obligatione, & probatur cursus temporis, quæ cuius initij memoria non est in contrarium. Hoc in casu, sufficit ad obtinendum. Nam tanti temporis cursus tituli vim obtinet. Ita Bar. præcitato in loco, quem secuti sunt Cald. in col. 1. in tit. de libelli oblat. Abb. in c. peruenit, & ibid. But. de censibus. Florian. in d. l. cum de in rem verso, num. 5. in fin. & num. 6. vers. in ea gl. ibi, l. obligationum ferè, & ibidem Salic. num. 10. Guido Papæ quæst. 408. in fin. Alex. in cons. 13. num. 1. lib. 1. Felin. in c. cum ex officij. num. 13. de præscrip. l. in l. si certis annis, col. vlt. C. de pactis. Paris. in cons. 25. num. 18. lib. 4. Idem ego ipse respondi in cons. 90. nu. 66. lib. 1. Bellonus in cons. 1. nu. 5. & Socin. iun. in cons. 6. num. 13. lib. 3. Curt. iun. in cons. 20. num. 5. Crauet. in cons. 591. nu. 102. & in tract. de antiq. temp. in 2. particula, quartæ partis principalis, num. 9. & n. 50 qui tamen dixit, titulum hoc in casu à lege magis fingi, quam præsumi. Didacus in d. c. possessor, parte secunda, §. 4. nu. 4. de reg. iur. in 6. & copiosè Thefaurus in decis. 16. num. 4. lat. ssmè Palæz de maioratu parte 4. q. 21. num. 6. & 7. Et hæc quidem receptissima est sententia, et si Valsquius in tractatu controuersiarum illustrium, cap. 84. ad finem, scripserit, nec cursum quidem mille annorum, hoc in casu sufficere, sed Doctores ab eo allegati, loquuntur de cursu decennali, & viginti annorum, de quibus dicemus infra. Et horum quidè sententia cõmunis probatur text. in l. 1. in fin. ff. de aqua pluuiaria arcen. quo loci dicitur, quod veteratam vicem legis tenere. sic, & in l. hoc iure, §. ductus aqua, ff. de aqua quotidiana, & æstiuæ, leguntur hæc verba. Ductus aquæ, cuius origo memoria excessit, iure constituti habetur. Itaque pariter in cap. 1. in fin. de præscrip. in 6. sancitum est cursu 40. temporis immemoralis præscribi ecclesiæ bona, quæ alioquin sine titulo, & bona fide non præscribuntur alio temporis